

Förändringar i luften

Hannu Hilkes iakttagelser av fåglarna i Iniö

Det går inte bra för en stor del av fåglarna. Klimatförändringen syns och hörs. Fåglarnas livsmiljö har permanent förändrats. En tredje del av Finlands fågelarter är i stora svårigheter.

Hannu Hilke, som flyttade till Kolko i Iniö i början av 70-talet, har iakttagit fågellivet i Iniö i fem decennier. Under den tiden har många häckande arter helt försvunnit eller observeras sällan. En av dem är enligt Hannu tofsvipan. Det är lätt att känna igen fågeln, som är av samma storlek som duvan och som med tofs på huvudet flyger "slängande" över åkrarna.

- I början av 70-talet fanns det minst tio häckande tofsvipepar på Kolko. Nu kan man kanske träffa på några. Fågeln kräver öppna plogfält runt om sig för att kunna upptäcka möjliga faror. De gamla åkrarna är gräsbevuxna. Andra åkerfåglar har också försvunnit, så som storspoven, berättar Hannu.

Sjöfåglarna

Den första Hannu kommer att tänka på är svärtan. Man känner igen den flygande fågeln på de stora, vita vingspeglarna, som också syns då den simmar. Den kolsvarta hanen är lika stor som ejdern och kännetecknande är en orange näbb. Honan har mörkbrun fjäderskrud och näbb.

- Den var tidigare väldigt vanlig. Nuförtiden ser man dem inte längre. Jag tror att de har trängts ut till den yttre skärgården. Svärtan lägger ägg först senare på försommaren. Det ökade båtlivet och antalet stugor har säkert stört svärtans häckning.
- Även sothönan har försvunnit. Åtminstone 15 par brukade tidigare häcka på Kolko. Ökad mängd av vass vid stränderna har säkert varit till skada för sothönan såväl som för svärtan. Jag har inte sett "svarthönan", som man också kallar den, på minst två år.

Ejderstammen har också minskat avsevärt. En orsak torde vara den förstörelse som minkar och mårhundar fått till stånd.

Den som åker till Iniö med förbindelsebåt har inte kunnat undgå att märka ett storskarvssamfund som bosatt sig på små holmar nära Iniöfjärden. Man har förklarat stammens snabba tillväxt med havets övergödning och därpå följande ökning av mört, som är lämplig näring för skarvarna.

Enligt vissa observationer tystnade storskarvssamfundet förra sommaren. Måne orsaken var havsörnarna i Iniö, som har lärt sig fånga storskarvsungar. Havsörnsstammen har återhämtat sig med hjälp av långvariga skyddsåtgärder.

- Till min glädje har jag märkt att på samma ställen har ett tordmulesamfund också slagit sig ner för att häcka. Tordmulen är en nykomling. Skräntärnor har man sett häcka på samma kobbar redan tidigare.

Fåglarna runt gården

Stenskvättan, som trivs i öppna landskap häckar i stenrosen, byggnadshålor och vedtravar. Den tar sig fram på marken på ett lustigt sätt: hoppar några hopp, stannar tvärt, niger och granskar omgivningen snabbt. Och samma serie upprepas om och om igen.

- Enligt Hannu var stenskvättan, som trivs nära mänsklig bosättning, väldigt allmän åtminstone på 70-talet. Jag observerade åtminstone 20 häckande par. Jag har inte sett en stenskvätta på åtminstone fem år.
- Talgoxarna och blåmesarna mår bra och äter flitigt på fågelbordet på vintern.

Av mesfåglar har talltitan, en art som trivs i gamla skogar, försvunnit. I ekonomiskogar finns det inte förfallna högstubbar, som den kunde gräva ut sitt bo i. Talltitan har inte anpassat sig för häckning i en holk.

Skogsfåglar

- Många orrpar häckade i Iniö på 70-talet. Senast jag hörde orrens lätt igenkännbara läte var för ca fyra eller fem år sen. Jag har hört berättas att orren fortfarande häckar vid Skiftet.
- Äldre husbönder i Iniö har berättat att man också kunde stöta på tjädrar i Iniö på 50-talet, säger Hannu.

Bestående glädje får Hannu av ormvråkar och duvhökar.

- Jag har på Kolko i årtal följt med ormvråkens och duvhökens häckande. Tyvärr fördrev duvhöken ormvråken genom att överta ormvråkens bo. En ormvråk, som hade häckat på Kolko i 20 år, såg jag inte längre förra sommaren.

Den tystnande våren

Klimatförändringen syns men även hörs i naturen. Fågelsång har alltid haft en viktig roll i människans förhållande till naturen. Vårens fågelsångskonsert väcker stora känslor.

Undersökningarna visar att ljudvärlden i fåglarnas morgonkonserter har blivit tystare och ensidigare.

Lövsångarnas och bofinkarnas sång har större betydelse för ljudlandskapet än till exempel minskandet av skatan eller gråtrutten.

- Av finkarna, som uppenbarade sig i Iniö på 70-talet, var det lätt att känna igen rosenfinkens läte. Nu har jag inte längre hört dess röst, inte heller näktergalens de senaste åren. Bofinkens högljudda kvittrande i tallarna hör man fortfarande. Lövsångaren med sin mjuka och sorgfyllda sång, som tidigare ansågs vara allmännare än bofinken, hör man ännu mer sällan."

Alla arter har inte störts av klimatförändringen. Koltrasten som har gynnats av mildare vintrar, börjar sin sång redan tidigt på våren. Man kan höra koltrastens melodiska och mörkstämda sång både i gryningen och

kvällsskymningen. Stora starflockar bodde i Iniö ännu på 70-talet. De duktiga imitatörernas varierande konsert hördes på gårdarna.

- Alla holkar som byggdes åt dem, fylldes alltid. Av någon anledning skedde det ett stort bortfall bland stararna, men nu har några par återvänt för att häcka i Iniö.

Ljudet av många fåglar, som vi känner till, har tystnat. Men åtminstone förra sommaren gol göken ännu i Iniö.

Kunde vi stugboare göra någonting för att förbättra fåglarnas livsmiljö?

- Bygg holkar åt fåglarna, råder Hannu.